

Asia: VN/879/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esitysluonnoksesta ja toteaa seuraavaa.

DIREKTIIVIN EDELLYTTÄMISTÄ MUUTOKSISTA:

Luonnoksen alkupuolella direktiivin artiklakohtaisessa esittelyssä viraston huomio kiinnittyi 5 artiklan 1 kohdan esittelyyn (s. 9). Siinä viitataan ensimmäisen oleskeluluvan hakemispaiikkaa koskevaan ulkomaalaislain 60 § 3 momentin pääsääntöön. Viittaus ei huomioi pääsääntöön säädettyjä poikkeuksia, joten viittaus koko 60 §:ään olisi kattavampi.

Maahanmuuttovirasto ei tunnistanut, että direktiivistä johtuvat muutokset aiheuttaisivat välttämättömiä kehitystarpeita viraston asiankäsittelyjärjestelmään. Muutetun lain soveltaminen vaikuttaa pääosin mahdolliselta järjestelmän nykyisiä ominaisuuksia käyttäen.

Viraston on kuitenkin mukautettava monia sisäisiä toimintatapojaan, kuten työnhallintaa ja käsittelyaikojen seurantaa. Parhaillaan virasto valmistelee kokeellista käsittelyaikojen raportointia, mutta toimintatavan valmistuminen lain aiottuun voimaantuloon mennessä ei näytä realistiselta. Aiottu voimaantuloaika on hyvin tiukka myös 84 §:n mukaisen pidennetystä käsittelyajasta tiedottamisen kannalta, eikä ole realistista, että sitäkään koskeva menettely olisi tuolloin täysin valmis.

58 a §

Maahanmuuttovirastossa tehtiin huomio uuden 58 a §:n 5 momentin mukaisen suoja-ajan suhteesta 54 b §:ään, eli työnantajan moitittavan menettelyn takia myönnettävään jatkolupaan. Käytännössä tuo lupa voidaan myöntää tilanteissa, joihin voi liittyä jopa lievempiä kuin 58 a § 5 momentin tarkoittamia erityistä hyväksikäyttöä osoittavia työoloja.

Vaikka 58 a § 5 momentin taustalla onkin direktiivin velvoittava määräys, sen vaikuttavuus voi Suomen oloissa jäädä rajalliseksi, koska erityisen hyväksikäytön kohteeksi joutunut voi halutessaan hakea myös 54 b §:n mukaista jatkolupaa.

84 §

84 §:n muutos toisaalta selkiyttäisi enimmäiskäsittelyaikaa määräämällä selvän rajan myös pidennetylle käsittelyajalle. Toisaalta käsittelyaika asettaa haasteita Maahanmuuttoviraston toiminnalle.

Käsittelyajan laskentatapa on ongelmallinen tilanteessa, jossa virasto ei ole varsinaisesti pyytänyt lisäselvitystä, eikä kyse ole viraston tekemän tutkinnan monimutkaisuudesta, vaan virasto odottaa toisen viranomaisen samanaikaisesti käsittelemän asian etenemistä.

Kyse voi olla esimerkiksi poliisin esitutkinnasta tai työsuojeluviranomaisen tarkastuksesta. Sellaisella voi olla suuri merkitys työperusteisen oleskelulupa-asian kannalta. Tilanteet voivat liittyä esimerkiksi työperäisen hyväksikäytön, ihmiskaupan tai laittoman maahantulon torjuntaan taikka sisäiseen turvallisuuteen.

Mikäli direktiivi sen mahdollistaa, näissä tilanteissa olisi hyvä, että Maahanmuuttovirasto voisi 84 §:n rajoittamatta odottaa toisen viranomaisen samanaikaisten toimien etenemistä tai valmistumista, jos sillä voi olla merkitystä myös oleskelulupa-asiassa.

Lisäksi enimmäiskäsittelyajan jakaminen yrittäjän ja kasvuyrittäjän oleskelulupien kohdalla epätasaisesti eri viranomaisten kesken voi joissakin tapauksissa vaikeuttaa Maahanmuuttoviraston toimintaa. Näidenkin hakemusten kohdalla ilmenee yksittäistapauksia, joissa myös Maahanmuuttovirastolta tarvitaan monimutkaista tutkintaa.

MUUSTA SÄÄDÖSHUOLLOSTA:

81 a §

81a §:n muutos olisi tarpeellinen, mutta sen muotoilua voisi vielä jatkovalmistelussa arvioida ja tarvittaessa tarkentaa.

Nykyisestä 81 a § (255/2025) 2 momentista oli jäänyt tahattomasti pois sitä edeltäneessä 81 a § 3 momentissa (216/2023) ollut maininta ”muulla perusteella myönnetystä oleskeluluvasta”. Maahanmuuttoviraston tulkinnan mukaan vanhassa laissa ”muulla perusteella” tarkoitettiin vain 45 § 1 momentin 3 kohtaa (”muu erityinen syy luvan myöntämiselle”), ei 45 §:ää kokonaisuudessaan.

Luonnoksen mukainen viittaus 45 § 1 momentin 3 kohdan sijaan koko 45 §:ään voisi mahdollisesti rikkoa työnteko-oikeutetta koskevan sääntelyn eheyden ja johtaa uusiin tahattomiin vaikutuksiin.

Esimerkiksi 81 a § 2 momentin mukainen rajoitettu työnteko-oikeus voisi silloin ulottua koskemaan myös 45 § 3 momentin mukaisia perhesiteen perusteella myönnettäviä tilapäisiä oleskelulupia. Nyt kaikkiin perhesiteen perusteella myönnettyihin oleskelulupiiin liittyy kuitenkin 81 a § 1 momentin 2 kohdan nojalla rajoittamaton työnteko-oikeus luvan lajista (A/B) riippumatta.

Luonnoksen mukainen muutos vaikuttaa siis epäjohtonmukaiselta 81 a § 1 momentin 2 kohdan ja 81 a § 2 momentin 3 kohdan osalta. Selkeämpää voisi olla, jos 81a §:ään lisättäisiin viittaus nimenomaan 45 § 1 momentin 3 kohtaan.

82 §

82 § 2 momentin muutoksen osalta virastossa nousi esiin kysymys, onko unionin kansalaisen perheenjäsentä koskeva työnantajan ilmoitusvelvollisuus mahdollinen myös ns. vapaan liikkuvuuden direktiivin (2003/38/EY) 23 artiklan valossa sekä ottaen huomioon 10 artiklan määräykset oleskelukortin myöntämiseksi esitettävistä selvityksistä.

Työnantajan kannalta olisi sinänsä selkeää, jos sen olisi tehtävä ilmoitus yhdenmukaisesti kaikista työntekijöistään, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin hyvä varmistaa, että vapaan liikkuvuuden direktiivikin mahdollistaa ilmoitusmenettelyn. Direktiivi määrää tyhjentävästi muun muassa siitä, mitä selvityksiä perheenjäsenen oleskelukorttia varten saa edellyttää. Unionin kansalaisen perheenjäsenen työsuhdetta koskevalla tiedolla ei ole vaikutusta hänen oleskeluoikeutensa eikä siitä osoitukseksi annettavan oleskelukortin kannalta. Hänen oleskeluoikeutensa johdetaan unionin kansalaisen oleskeluoikeudesta, eikä oikeus perustu perheenjäsenen omaan työntekoon.

Tässä yhteydessä on hyvä huomioida myös EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan väliseen erosopimukseen perustuvan ns. brexit-oleskeluoikeuden haltijat. Heitä on tällä hetkellä Suomessa runsaat 4000, eikä heidän työnantajiltaan edellytetä kyseisiä ilmoituksia.

Lisäksi 82 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden osalta on ilmennyt epätietoisuutta ja eri viranomaisten poikkeavia näkemyksiä siitä, pitääkö ilmoitus tehdä myös lähetetyistä työntekijöistä. Sitä koskeva kirjaus esimerkiksi pykälän perusteluihin selkiyttäisi tilannetta.

IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄN NÄKEMYS:

Ministeriö on pyytänyt erikseen lausuntoa myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmältä. Auttamisjärjestelmä on osa Maahanmuuttovirastoa, joten se toteaa tässä osana viraston muuta lausuntoa, ettei sillä ole huomioita auttamisjärjestelmän toiminnan ja tehtävien näkökulmasta..

Waal Johanna

Kinnunen Janne
Maahanmuuttovirasto